

УДК 378.018.8:377.011.3-051]:378.015.3:303.72(045)

DOI: 10.31499/2307-4906.4.2023.292341

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ: ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ

Юлія Гвоздецька, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-8309-6102

E-mail: gvozdetskajay@gmail.com

У статті відображено результати дефінітивного аналізу поняття «психолого-педагогічна підготовка педагогів професійного навчання». Обґрунтовано сутність термінів «професійна освіта», «викладач професійної освіти», «професійно підготовка», «професійно-педагогічна підготовка», «психолого-педагогічна підготовка педагогів професійного навчання». Конкретизовані компоненти психолого-педагогічної підготовки: базова психолого-педагогічна підготовка; фундаментальна психолого-педагогічна підготовка; наукова психолого-педагогічна підготовка; функціональна психолого-педагогічна підготовка; творча психолого-педагогічна підготовка.

Ключові слова: викладач професійної освіти; професійна освіта; професійно підготовка; професійно-педагогічна підготовка; психологічна підготовка; психолого-педагогічна підготовка педагогів професійного навчання.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL TRAINING OF VOCATIONAL TEACHERS: A DEFINITIONAL ANALYSIS

Yuliia Hvozdetska, Candidate of Pedagogical Science, Associate Professor of the Department of Vocational Education and Profile Technologies, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-8309-6102

E-mail: gvozdetskajay@gmail.com

The article presents the results of the definitional analysis of the concept of “psychological and pedagogical training of vocational teachers”. The essence of the terms “vocational education”, “vocational teacher”, “vocational training”, “vocational and pedagogical training”, “psychological and pedagogical training of vocational teachers” is substantiated. “A vocational teacher is a mobile specialist who organizes and carries out engineering and pedagogical activities of students, is engaged in self-education, is creative in solving professional problems, knows how to cooperate in a team and communicate in an educational and information environment”. Specified components of psychological and pedagogical training: basic psychological and pedagogical training; fundamental psychological and pedagogical training; scientific psychological and pedagogical training; functional psychological and pedagogical training; creative psychological and pedagogical training. It is determined that “psychological and pedagogical training of future vocational teachers is a complex process of combining different types of activities of a future specialist in the field of vocational education, which results in the formation of psychological and pedagogical readiness of a future vocational teacher”.

Keywords: vocational teacher; vocational education; vocational training; vocational and pedagogical training; psychological training; psychological and pedagogical training of vocational teachers.

Сучасна система вищої освіти перебуває у стадії кардинальних змін, орієнтації на нову освітню парадигму. Інноваційні процеси, що поширюються в освіті створюють протиріччя між вимогами до рівня професійної підготовки педагога та наявним рівнем його професійної підготовки. Професійна освіта являє собою сферу соціальної практики, що повинна забезпечувати об'єктивні умови для формування професійних компетентностей майбутніх педагогів, набуття практичного досвіду оволодіння методами пізнавальної, навчальної, практичної, соціальної діяльності та формувати цілісну гармонійно розвинену новаторську особистість педагога. А це можливе при високому рівні психолого-педагогічної підготовки педагогічних кадрів, тому актуальність дослідження не викликає сумнівів.

Питанню підготовки майбутніх педагогічних кадрів присвячено чимало наукових праць та досліджень: Н. Авшенюк, В. Андрущенко, В. Вітвицька, Р. Горбатюк, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, В. Кремень, О. Кривильова, Н. Ничкало, В. Садова, Л. Хомич та багато інших досліджувати психолого-педагогічну підготовку майбутніх педагогів; Н. Брюханова, С. Гура, О. Коваленко, О. Мельниченко, І. Каньковський, Л. Козак, С. Онопченко, С. Ткачук, І. Філімонова, О. Щербак, С. Яшук та інші досліджувати аспекти підготовки педагогів професійного навчання.

Враховуючи своєрідність професійної освіти та змін, що відбуваються сфері вищої освіти, вважаємо за доцільне проаналізувати дефініції понятійного конструкту «психолого-педагогічна підготовка педагогів професійного навчання» у наукових працях.

Мета статті – здійснити дефінітивний аналіз понятійного конструкту «психолого-педагогічна підготовка педагогів професійного навчання».

Стрімкі зміни в освіті України, впровадження нових технологій навчання змінюють сутність професійної діяльності майбутнього педагога професійного навчання, а це зміст, форми, методи їх підготовки, які не відповідають вимогам сьогодення. Тому виникає необхідність вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Як зазначено в Енциклопедії освіти «педагог професійного навчання – педагогічний працівник професійно-технічного навчального закладу або закладу вищої освіти, який поєднує функції майстра виробничого навчання і викладача спеціальних та профільно-орієнтованих дисциплін» [8, с. 635].

У нормативному документі ДК 003:2011 – Національний класифікатор України. Класифікатор професій – у розділі 3 «Фахівці» є кваліфікація: «3340 Педагог професійного навчання» [16], але у багатьох наукових дослідженнях ми зустрічаємо такі терміни як, «інженер-педагог», «викладач практичного навчання» або «викладач спеціальних дисциплін», що, по суті, є тотожно однаковими.

Варто зазначити, що такі види кваліфікації, як молодший спеціаліст – «майстер виробничого навчання»; бакалавр – «викладач практичного навчання в галузі»; магістр-педагог – «інженер-педагог – викладач дисциплін фахової підготовки в галузі»; магістр-науковець – «інженер-педагог – дослідник»; магістр-менеджер – «інженер-педагог – менеджер (економіст-педагог – менеджер і т. ін.)» [11, с. 57–58] були запропоновані науковцями Української інженерно-педагогічної академії, відповідно підготовки педагогів згідно освітнього ступеня спеціальності 015 «Професійна освіта».

Провідний науковець сучасності Н. Ничкало у своїх численних наукових

дослідженнях обґрунтовує «професійно-технічну освіту як складову неперервної професійної освіти – освіти впродовж життя» [17, с. 5].

Професорка О. Коваленко визначає «інженерно-педагогічну освіту як основну складову професійної освіти, що посідає особливе місце у системі народної освіти», вказує на унікальність професійної освіти, на її інтеграційний характер, та компоненти: педагогічний, інженерно-технічний та виробничо-технологічний [16, с. 13]. Тобто, інженерно-педагогічна освіта поєднує в собі інженерну та педагогічну освіту і характеризується інтеграцією знань педагогічної галузі в інженерну і навпаки. Найсуттєвішим є те що така освіта «передбачає тісну та раціональну інтеграцією психолого-педагогічного та інженерно-технічного компонентів у підготовці фахівця. За характером виконуваних професійних функцій фахівців вона належить до педагогічної сфери, предметною ж основою інженерно-педагогічної діяльності є інженерна і виробничо-технологічна підготовка, яка є засобом навчання та виховання. У цьому випадку технічні і педагогічні знання утворюють цілісну систему знань та вмінь» [13, с. 14].

Інженерно-педагогічна освіта належить до галузі педагогічної освіти, що призначена «для цілеспрямованої підготовки (і перепідготовки) викладачів спеціальних і політехнічних дисциплін та майстрів (інструкторів) виробничого навчання для установ, які реалізують програми основної або додаткової професійної освіти» [18, с. 9].

Науковець С. Гура визначає такі особливості інженерно-педагогічної освіти: «поліфункціональний характер професійної спрямованості інженерно-педагогічної освіти; інтегральний характер технічної і психолого-педагогічної підготовок; необхідність педагогічної спрямованості викладання технічних дисциплін; успішність опанування інженерно-педагогічного фаху студентами з однаково розвиненими типами мислення (наочно-образним та вербальнологічним); однакова успішність опанування технічних і гуманітарних дисциплін студентами, які до вступу в інженерно-педагогічний заклад вищої освіти закінчили технікум тощо. Головна ж особливість полягає в однаковій професійній значущості дисципліни як суто технічних, так і психолого-педагогічних» [6, с. 14].

Як зазначає О. Щербак поняття «професійно-педагогічна освіта» за своїм змістом є більш осяжним ніж «інженерно-педагогічна освіта». Це зумовлено появою нових професій на ринку праці та необхідністю здійснювати підготовку викладачів для нетехнічних закладів освіти, зокрема сфери послуг, туризму, художнього профілю, дизайну. Отже, «професійно-педагогічна освіта – це процес формування спеціалістів, який забезпечує підготовку людини до діяльності за конкретною професією; до виконання повного спектру професійно-педагогічних функцій, а також самореалізації у професійній діяльності. З іншого боку, цей термін означає результат – засвоєну людиною сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, соціально і професійно важливих якостей, які дозволяють їй успішно працювати у сфері професійної освіти» [28, с. 50–51].

Згідно Енциклопедії освіти «інженерно-педагогічна освіта – це система підготовки педагогічних кадрів (викладачів загально-технічних та спеціальних дисциплін, майстрів виробничого навчання, інженерів-викладачів, інженерів-педагогів) для професійно-технічних навчальних закладів, закладів вищої освіти у спеціалізованих навчальних закладах, індустріально-педагогічних та професійно-педагогічних

технікумах і коледжах, інженерно-педагогічної академії, на інженерно-педагогічних факультетах технічних інститутів та університетів, педагогічно-індустріальних факультетах педагогічних інститутів і університетів» [8, с. 335].

Отже, «педагог професійного навчання це мобільний фахівець, який організовує та здійснює інженерно-педагогічну діяльність здобувачів освіти, займається самоосвітою, творчо підходить до вирішення професійних завдань, вміє співпрацювати у команді та спілкуватися в освітньо-інформаційному середовищі».

За визначенням Л. Хомич поняття «підготовка» розуміється як «різновид організованої (формальної та неформальної) освіти для досягнення визначених у дослідницькій, освітній або навчальній програмі цілей учіння, що ведуть до набуття або вдосконалення кваліфікації відповідно до чинної Міжнародної стандартної класифікації освіти, Міжнародної стандартної класифікації трудових занять та слухних українських законодавчо-регулятивних норм» [26, с. 134].

За визначенням Педагогічної енциклопедії «підготовка» визначається як «сукупність спеціальних знань, умінь й навичок, якостей, трудового досвіду й норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи з визначеної професії; як процес повідомлення відповідних знань й умінь» [9, с. 90].

Термін «підготовка», у педагогічному словнику визначено як «процес формування та збагачення настанов, знань та вмінь, що необхідні індивіду для адекватного виконання специфічних завдань» [20, с. 103]. Також термін «підготовка» може також використовуватися у кількох значеннях, а саме: «а) навчання – формування підготовленості особистості до виконання майбутніх професійних завдань; б) підготовленість – наявність в особистості компетентності, знань і умінь, необхідних для виконання професійних завдань. У більш вузькому значенні підготовку тлумачать як «спеціалізоване навчання» [4, с. 272].

Визначення «підготовка» у Великому тлумачному словнику української мови визначено як «запас знань, навичок, досвід і таке інше, набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [3, с. 767].

У Словнику базових понять з курсу «Педагогіка» зазначено, що «професійна підготовка – це система професійного навчання, що має на меті прискорене отримання здобувачами освіти навичок, необхідних для виконання певної роботи, групи робіт» [25, с. 23]. За твердженням, Л.Пуховської, «професійну підготовку вчителів виступає як самостійний феномен зі своїми специфічними характеристиками й особливостями, що базується на певній системі цінностей» [21, с. 8].

Як співавтор документа «Педагогічна Конституція Європи», В. Андрущенко, зазначає, що «об'єднавчі освітні процеси, які відбуваються в сучасній Європі, спонукають до пошуку спільних засад складної архітектури професійної підготовки педагогів. Педагогічна Конституція Європи якраз і передбачає визначення єдиної ціннісної та методологічної платформи підготовки нового учителя для об'єднаної Європи XXI ст.» [2, с. 7].

Науковець-педагог С. Ящук визначає «професійну підготовку викладача технологічної освіти як сукупність педагогічної, загально-технічної та методичної складових». Методичну підготовку викладача, зокрема, визначає як «систему знань, умінь, навичок, яка дає педагогу можливість заздалегідь проектувати, а потім здійснювати навчальний процес, для якого характерні тісний функціональний

взаємозв'язок і взаємозумовленість загальнокультурної (гуманітарні й соціально-економічні дисципліни), природничо-наукової (математичні і природничо-наукові дисципліни), загально-професійної (психолого-педагогічні, медико-біологічні) та практичної підготовки до професійної діяльності» [28, с. 15].

Досліджуючи аспекти професійно-педагогічної підготовки вчителя, Л. Хомич, встановила, що «професійно-педагогічна підготовка – це процес навчання студентів з психолого-педагогічних дисциплін, у навчально-практичній та науково-дослідній роботі. Усі дисципліни психолого-педагогічного циклу в комплексі повинні визначати професійну спрямованість педагогічного закладу, бути ядром професійної підготовки студентів» [27, с. 3].

За трактуванням В. Садової «професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя – це інтегративний цілісний комплекс, якому притаманна внутрішня єдність компонентів, спрямованість на досягнення визначених стратегічних цілей педагогічної освіти, розкриття внутрішнього потенціалу особистості для майбутньої педагогічної діяльності» [26, с. 36].

Як твердженням Н. Авшенюк, «професійно-педагогічна підготовка педагога у педагогічному закладі вищої освіти є багатогранною системою, що об'єднує відносно самостійні, але взаємопов'язані та взаємообумовлені системи підготовки: суспільно-політичну, спеціально-наукову, психолого-педагогічну та загальнокультурну, ядром якої є загально-педагогічна підготовка» [1 с. 38].

Сутність загально-педагогічної підготовки педагога, за Н. Дем'яненко «полягає у досягненні єдності педагогічної теорії і практики, а також науковості й культури відповідності, фундаментальності та мобільності знань» [7, с. 258]. На нашу думку, це визначення є допустимим і для визначення «психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання».

Отже, термін «професійно-педагогічна підготовка» ми визначаємо як «сукупність певних організаційно-педагогічних умов і засобів, об'єднаних єдиною концепцією і спрямованих на індивідуально творче формування особистості вчителя в умовах ступеневої освіти» [15, с. 3].

За визначенням, С. Вітвицької, педагогічна освіта для різних освітніх ступенів з відповідних спеціальностей охоплює «фундаментальну психолого-педагогічну, методичну, інформаційно-технологічну, практичну і соціально-гуманітарну підготовку» [10, с. 45]. Разом із тим, дослідниця, не розділяє терміни «педагогічна підготовка» і «фундаментальна психолого-педагогічна підготовка», а зазначає: «педагогічна підготовка передбачає вивчення, крім традиційних навчальних дисциплін (дидактики, теорії виховання, історії педагогіки), порівняльної педагогіки, основ педагогічної майстерності, сучасних педагогічних технологій та інших навчальних дисциплін, які визначаються з урахуванням особливостей спеціальностей» [10, с. 45].

У своїх дослідженнях, Р. Горбатюк визначає «методичну підготовку педагогів професійного навчання як невід'ємну складову їх професійної підготовки», але, разом з тим, «окремою самостійною компонентою, яка полягає в забезпеченні інтеграції суміжних наукових знань в процесі аналізу і вибору шляхів навчання, обґрунтуванні принципів, змісту, методів і форм навчання в кожній конкретній ситуації» [5, с. 129–130].

Можна зробити висновок, що методична підготовка майбутнього педагога є

наскрізною і пов'язана з психолого-педагогічною підготовкою, метою якої є навчання методики викладання навчальних предметів та методики виховної роботи. Це забезпечується при вивченні психолого-педагогічних дисциплін та виконанні завдань навчальних педагогічних та виробничих педагогічних практик.

Щодо визначення «психологічна підготовка», то маємо такі тлумачення цього поняття в таких інтерпретаціях:

1. «Психологічна підготовка – система психолого-педагогічних впливів на особистість з метою активізації її до певного виду діяльності» [23, с. 386];

2. «Психологічна підготовка особистості до професійної діяльності - процес формування психологічної готовності до продуктивної участі у професійній діяльності через ряд етапів (інформаційно-смысловий, діагностичний, корекційно-розвивальний), що забезпечують становлення та розвиток психологічної грамотності, психологічної компетентності, психологічної культури особистості» [19, с. 353].

Психологічна готовність особистості до професійної діяльності як «складне багатоаспектне особистісне утворення» та «результат психологічної підготовки особистості до професійної діяльності» складається з таких компонентів: «мотиваційний (сукупність мотивів, що спонукають фахівця до професійної діяльності), когнітивний (сукупність психологічних знань щодо сутності і закономірностей професійної діяльності), операційний (сукупність психологічних умінь і навичок, що забезпечують ефективне виконання професійної діяльності), особистісний (сукупність професійно важливих якостей особистості фахівця)» [19, с. 353].

У своєму дослідженні, Л. Козак, обґрунтовує «психолого-педагогічну підготовку, я складову цілісного процесу формування особистості майбутнього фахівця в системі професійної освіти у закладі вищої освіти, що спрямована, передусім, на формування професійно-педагогічного та соціального досвіду фахівця шляхом засвоєння ним системи психолого-педагогічних понять, знань, умінь і способів дії; методична підготовка – завершальна стадія цілісного процесу формування особистості майбутнього фахівця, процес, який інтегрує соціально-гуманітарну, природничо-наукову, психолого-педагогічну, загально-професійну і спеціальну (галузеву) підготовки та спрямований на оволодіння технологією педагогічної діяльності» [12, с. 34].

У своїх дослідженнях дослідниця О. Кривильова виокремлює внутрішню та зовнішню психолого-педагогічну підготовку майбутніх педагогів професійного навчання: «зовнішня психолого-педагогічна підготовка – це організований освітній процес зі створення умов для досягнення студентами оптимального рівня психолого-педагогічної компетентності; внутрішня психолого-педагогічна підготовка – це процес оволодіння студентами певними компетентностями в досягненні психолого-педагогічної компетентності, передумовами формування якої є вдосконалення виконання основних професійних функцій, що відповідають певним видам психолого-педагогічної діяльності» [14, с. 15].

У нашому дослідженні ми виділимо такі компоненти «психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання»:

- 1) «базова психолого-педагогічна підготовка (загально-педагогічна)», що передбачає вивчення основ дидактики та історії педагогіки, основ психології;
- 2) «фундаментальна психолого-педагогічна підготовка», метою якої є вивчення

- загальної, педагогічної та професійної психології, професійної педагогіки та інших дисциплін психолого-педагогічного спрямування;
- 3) «наукова психолого-педагогічна підготовка», що має на меті роботу над курсовим проектом з методики професійного навчання та дипломним проектом;
 - 4) «функціональна психолого-педагогічна підготовка», метою якої є опанування методики професійного навчання, методики виховної роботи, методики гурткової та позакласної роботи, тощо) та застосування отриманих знань під час виконання завдань технологічної педагогічної і виробничої педагогічної практик;
 - 5) «творча психолого-педагогічна підготовка», що спрямована на створення та реалізацію творчих проектів, участь в олімпіадах, конкурсах підсумком яких є випускна атестація.

Здійснивши аналіз наукових, психолого-педагогічних джерел, ми встановили, що «психолого-педагогічна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання – це складний процес поєднання різних видів діяльності майбутнього фахівця у галузі професійної освіти, результатом якого є формування психолого-педагогічної готовності майбутнього педагога професійного навчання».

Визначення сутності психолого-педагогічної підготовки педагога професійної освіти представлено досить широко, проте зміни у сучасній професійній освіті вимагають більш детального наукового обґрунтування та дослідження «психолого-педагогічної підготовки педагога професійної освіти» Вважаємо за доцільне продовжити роботу щодо методологічних аспектів психолого-педагогічної підготовки педагогів професійної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авшенюк Н. Європейський центр розвитку професійної освіти. *Професійно-технічна освіта*. 2005. № 1. С. 38–39.
2. Андрущенко В. П. Аксиологічна платформа підготовки сучасного вчителя. *Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія*. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 36. С. 5–8.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
5. Горбатюк Р. Проектування психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. Хмельницький: НАДПСУ, 2017. № 4. С. 123–134.
6. Гура С. О. Організаційно-педагогічні умови адаптації майбутніх інженерів-педагогів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2014. 20 с.
7. Дем'яненко Н. М. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція. *Філософія освіти*. 2006. № 2(4). С. 256–265.
8. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
9. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-уклад. Н. П. Наволокова. Харків: Основа, 2009. 176 с.
10. Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти: монографія / за ред. С. С. Вітвицької, доктора педагогічних наук, професора. Житомир: Полісся, 2015. 368 с.
11. Коваленко О. Е., Брюханова Н. О., Мельниченко О. О. Теоретичні засади професійної педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів в контексті приєднання України до Болонського процесу: монографія. Харків: УПА, 2007. 162 с.

12. Козак Л. Педагогічна інноватика як міждисциплінарна галузь професійної педагогіки. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2016. Вип. 3–4. С. 29–35.
13. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні: проект / кер. авт. кол. О. Е. Коваленко. Харків: Українська інженерно-педагогічна академія, 2004. 19 с.
14. Кривильова О. А. Проектування психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів професійно-технічних навчальних закладів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2018. 37 с.
15. Національний класифікатор України: класифікатор професій. ДК 003: 2010. Київ: Держспоживстандарт України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10> (дата звернення: 13.10.2023).
16. Ничкало Н. Г. Трансформація професійно-технічної освіти в Україні: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2008. 200 с.
17. Онопченко С. В. Розвиток інженерно-педагогічної освіти в Україні (друга половина XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Луганськ, 2011. 22 с.
18. Освіта дорослих: енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка. Київ: Основа, 2014. 496 с.
19. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 514 с.
20. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 443 с.
21. Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: монографія / за заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк: вид. 2-е, доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. 380 с.
22. Психологічна енциклопедія / автор-упорядник О. М. Степанов. Київ: Академвидав, 2006. 424 с.
23. Садова В. В. Фундаменталізація змісту педагогічних дисциплін у підготовці майбутніх учителів початкової школи: теоретико-методологічні аспекти: монографія / наук. ред. проф. Л. О. Хомич; КПІ ДВНЗ «КНУ», МОН України. Кривий Ріг: Вид-во Р. А. Козлов, 2016. 392 с.
24. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. вид. 2-ге, доп. і перероб. / укладач О. Є. Антонова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.
25. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / за наук. ред. С. Р. Чернишової; Держ. вищ. навч. заклад «Ун-т менедж. освіти». Київ: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.
26. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів: монографія. Київ: Магістр-S, 2018. 200 с.
27. Щербак О. І. Проблеми професійно-педагогічної освіти в сучасних умовах. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти: збірник наукових праць Української інженерно-педагогічної академії*. Харків, 2017. Вип. 18–19. С. 50–56.
28. Ящук С. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки магістрів технологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04, 13.00.02. Умань, 2016. 42 с.

REFERENCES

1. Avsheniuk, N. (2005). Yevropeiskiy tsentr rozvytku profesiinoi osvity. *Profesiino-tekhnichna osvita*, 1, 38–39 [in Ukrainian].
2. Andrushchenko, V. P. (2014). Aksiologichna platforma pidhotovky suchasnoho vchytelia. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Seriya: Filosofiia, pedahohika, psykholohiia*. Kyiv: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 36, 5–8 [in Ukrainian].
3. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. V. T. Busel (Ed.). (2004). Kyiv; Irpin: Perun [in Ukrainian].
4. Honcharenko, S. U. (2017). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
5. Horbatiuk, R. (2017). Proektuvannia psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedahohichni nauky*. Khmelnytskyi: NADPSU, 4, 123–134 [in Ukrainian].
6. Hura, S. O. (2014). Orhanizatsiino-pedahohichni umovy adaptatsii maibutnikh inzheneriv-pedahohiv. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

7. Dem'ianenko, N. M. (2006). Pedahohichna paradyhma vyshchoi shkoly Ukrainy: heneza y evoliutsiia. *Filosofiiia osvity*, 2(4), 256–265 [in Ukrainian].
8. Entsyklopediia osvity. V. H. Kremen (Ed.). (2008). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
9. Entsyklopediia pedahohichnykh tekhnolohii ta innovatsii. avtor-ukladach N. P. Navolokova. (2009). Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].
10. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii u systemi neperervnoi profesiinoi osvity. S. S. Vitvytska. (2015). Zhytomyr: Polissia [in Ukrainian].
11. Kovalenko, O. E., Briukhanova, N. O., Melnychenko, O. O. (2007). Teoretychni zasady profesiinoi pedahohichnoi pidhotovky maibutnykh inzheneriv-pedahohiv v konteksti pryednannia Ukrainy do Bolonskoho protsesu. Kharkiv: UIPA [in Ukrainian].
12. Kozak, L. (2016). Pedahohichna innovatyka yak mizhdystsyplinarna haluz profesiinoi pedahohiky. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, 3–4, 29–35 [in Ukrainian].
13. Kontsepsiia rozvytku inzhenerno-pedahohichnoi osvity v Ukraini: proekt. O. E. Kovalenko (Ed.). (2004). Kharkiv: Ukrainiska inzhenerno-pedahohichna akademiia [in Ukrainian].
14. Kryvylova, O. A. (2018). Proektuvannia psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnykh vykladachiv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv. *Extended abstract of doctor's thesis*. Khmelnytskyi [in Ukrainian].
15. Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy: klasyfikator profesii. DK 003: 2010. Kyiv: Derzhspozhyvstandart Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10> [in Ukrainian].
16. Nychkalo, N. H. (2008). Transformatsiia profesiino-tekhnichnoi osvity v Ukraini: monohrafiia. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
17. Onopchenko, S. V. (2011). Rozvytok inzhenerno-pedahohichnoi osvity v Ukraini (druha polovyna XX stolittia). *Extended abstract of candidate's thesis*. Luhansk [in Ukrainian].
18. Osvita doroslykh: entsyklopedychnyi slovnyk. V. H. Kremenia, Yu. V. Kovbasiuka (Ed.). (2014). Kyiv: Osnova [in Ukrainian].
19. Pedahohichni slovnyk. M. D. Yarmachenka (Ed.). (2001). Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
20. Profesiina pedahohichna osvita: stanovlennia i rozvytok pedahohichnoho znannia. O. A. Dubaseniuk (Ed.). (2014). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
21. Profesiino-pedahohichna osvita: suchasni kontseptualni modeli ta tendentsii rozvytku. O. A. Dubaseniuk (Ed.). (2008). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
22. Psykholohichna entsyklopediia. O. M. Stepanov (Ed.). (2006). Kyiv: Akademydav [in Ukrainian].
23. Sadova, V. V. (2016). Fundamentalizatsiia zmistu pedahohichnykh dystsyplin u pidhotovtsi maibutnykh uchyteliv pochatkovoï shkoly: teoretyko-metodolohichni aspekty. L. O. Khomych (Ed.); KPI DVNZ “KNU”, MON Ukrainy. Kryvyi Rih: Vyd-vo R. A. Kozlov [in Ukrainian].
24. Slovnyk bazovykh poniat z kursu “Pedahohika”. O. Ye. Antonova (Ed.). (2014). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
25. Terminolohichni slovnyk z osnov pidhotovky naukovykh ta naukovo-pedahohichnykh kadriiv pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. Ye. R. Chernyshovoi (Ed.). (2014). Derzh. vyshch. navch. zaklad “Un-t menedzh. osvity”. Kyiv: DVNZ “Universytet menedzhmentu osvity” [in Ukrainian].
26. Khomych, L. O. (2018). Profesiino-pedahohichna pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv. Kyiv: Mahistr-S [in Ukrainian].
27. Shcherbak, O. I. (2017). Problemy profesiino-pedahohichnoi osvity v suchasnykh umovakh. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*. Kharkiv, issue 18–19, 50–56 [in Ukrainian].
28. Yashchuk, S. M. (2016). Teoretyko-metodychni zasady profesiinoi pidhotovky mahistriv tekhnolohichnoi osvity u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh. *Extended abstract of doctor's thesis*. Uman [in Ukrainian].